

7. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Колектив авторів: Бартенева І.О., Богданова І.М., Бужина І.В., Дідусь Н.І. та ін. – Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002. – 344 с.
8. Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка в 4 т. / Д.Н. Ушаков. – М.: Вече, 2001. – Т.1. – 1562 с; Т.3. – 1424 с.
9. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н.К. Смирнов. – М.: АРКТИ, 2005. – 230 с.
10. Стеценко С.Г. Медичне право України / С.Г. Стеценко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 507 с.

УДК 373.5.015.3

ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ЗДОРОВ'Я – ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Вілігорський О.М., ст. викладач

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Автором статті проаналізований досвід роботи вчителів фізичного виховання ЗОШ м. Чернівці щодо формування знань про здоров'я як важливого компонента загальної культури в умовах сучасної школи, виокремлені особливості цього процесу, надані практичні рекомендації.

Ключові слова: напрями, самостійні заняття, діяльність, валеологія, фізична культура.

Вилигорский А.Н. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЗНАНИЙ О ЗДОРОВЬЕ КАК ВАЖНОГО КОМПОНЕНТА ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЫ / Черновецкий национальный университет имени Юрия Федьковича, Украина.

В статье автором проанализирован опыт работы учителей физического воспитания общеобразовательных средних школ г. Черновцы о формировании знаний о здоровье как важного компонента культуры в условиях современной школы, выделены особенности этого процесса, даны практические рекомендации.

Ключевые слова: направления, самостоятельные занятия, деятельность, валеология, физическая культура.

Viligorskiy A.N. FEATURES OF FORMING OF KNOWLEDGES ABOUT A HEALTH AS AN IMPORTANT COMPONENT OF COMMON TO ALL MANKIND CULTURE IN THE CONDITIONS OF MODERN SCHOOL / Chernivtsi national university name after Yuri Fedkovych, Ukraine.

In the article an author is analyse experience teachers of physical education of general middle schools Chernovcy about forming of knowledges about a health as an important component of culture in the conditions of modern school, the features of this process are selected, nadany practical recommendations.

Key words: directions, independent employments, activity, valeologiya, physical culture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Національна доктрина розвитку освіти в розділі „Освіта і фізичне виховання – основа для забезпечення здоров'я громадян” визначає пріоритетним завданням системи освіти виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої суспільної цінності.

Це здійснюється шляхом розвитку валеологічної освіти, повноцінного медичного обслуговування, оптимізації режиму навчально-виховного процесу, створення екологічно сприятливого життєвого простору [2].

Головними напрямками фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності визначені забезпечення та розвиток фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, систематичності та безперервності цього процесу тощо [3].

Державні вимоги до рівня загально-освітньої підготовки учнів відокремлюють уміння:

1. Самостійно діяти відповідно до вимог здорового способу життя; виконувати комплекси вправ і процедур, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я;
2. Організувати навчання і відпочинок, дотримуватися правил харчування.

Наступними визначені такі уміння: самостійно доглядати за тілом відповідно до статі, застосовувати найпростіші прийоми самоконтролю під час занять фізичними вправами, використовувати засоби загартовування [1, С.146-147].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасний етап вивчення проблеми привертає увагу вчених і педагогів-практиків. Процес взаємодії фізичного та естетичного виховання розглядає Т. Ротерс, аспекти професійного зросту вчителя фізичного виховання аналізують В. Сіткар, Б. Мельникович. Педагогічний контроль за розвитком рухових здібностей школярів вивчався в низці масштабних досліджень, серед яких виділяємо дослідження Е. Боднарєвського, Т. Круцевич, Л. Сергієнка та ін. Фізичний розвиток школярів у широкому аспекті вивчає Б. Шиян, І. Васкан, Б. Фадєєв, О. Цибанюк [2, 6, 7].

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність творчого використання досвіду вчителів фізичної культури в роботі педагогічних колективів освітніх закладів України.

Завдання дослідження – визначити та охарактеризувати методику формування знань про збереження власного здоров'я як важливого компонента загальнолюдської культури учнями ЗОШ м. Чернівці, використовуючи досвід роботи вчителів фізичної культури міста.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Метою реалізації освітньої галузі „Здоров'я і фізична культура” є формування основи для забезпечення і всебічного розвитку здоров'я учнів, підвищення рівня фізичної підготовленості, формування і поліпшення основних життєво важливих рухових навичок, умінь і пов'язаних з ними знань.

Основою для формування переконання в необхідності самостійних занять фізичними вправами є знання про значення занять для всебічного розвитку, підвищення фізичної і розумової працездатності, виховання моральних і волевих якостей. Одних тільки фізичних вправ недостатньо для виховання в дітей справжньої особистої фізичної культури з широким розумінням її суті та закономірностей.

Саме на основі набутих школярами знань досягається усвідомлене опанування рухових дій. І навпаки, неусвідомлене виконання вправ – одна з основних причин, що не дає змоги зробити фізичну культуру супутником життя, сформувати звичку до щоденної рухової діяльності.

Аналіз досвіду роботи вчителів фізичного виховання шкіл м. Чернівці дає можливість визначити обсяг знань про збереження власного здоров'я як важливого компонента

загальнолюдської культури. Учителі самостійно визначають обсяг цих знань і систематизують їх з метою: сформувати таку систему знань, котра б відповідала сучасним тенденціям; конкретизувати тематику, відповідно до освітніх завдань і вікових особливостей учнів; врахувати можливість реалізації теоретичного матеріалу (обсяг, складність) в умовах шкільного уроку; передбачити способи поетапного контролю і повторення теоретичного матеріалу, що підлягає засвоєнню.

Специфічним аспектом уроку фізичної культури визначено той факт, що на ньому вчитель говорить значно менше, ніж на інших уроках. Тим важливіше значення кожного вчительського слова, його предметність і відповідність завданням, висунутим у ході фізкультурних занять. Наприклад, під час виконання учнями фізичних вправ на підтримання постави доцільно підкреслити, що неправильна постава не тільки неестетична, а й змінює форму та об'єм грудної клітки, внаслідок чого внутрішні органи і системи організму працюють у ненормальних умовах, що ускладнює їхній розвиток і функціонування, може призвести до захворювань. Вивчаючи стрибки в довжину, необхідно нагадати, що дальність стрибка залежить від швидкості розбігу, кута вильоту і положення тіла в повітрі. Ці пояснення ілюструють наочно, власним прикладом або вдалим виконанням учня.

Отже, знання набувають прикладного характеру, і це одна з їх особливостей у процесі фізичного виховання. У випадку, якщо на уроках фізичної культури в учнів не формується вміння використовувати отримані знання на практиці, то вони стають не чим іншим, як набором відомостей і фактів та швидко забуваються.

Засвоєні знання повинні допомагати учням опановувати вправи, досягати певного рівня розвитку фізичних якостей і підготовленості, стати опорою у самостійних заняттях. Для цього доза знань повинна відповідати конкретній дозі практичного матеріалу.

Важливе значення у формуванні переконань має власний досвід учнів, для набуття якого доцільно створювати ситуації, котрі спонукають учнів до засвоєння знань. Наступним результатом вивчення означеного досвіду роботи вбачаємо орієнтовний обсяг знань учнів, чим можуть скористатися молоді вчителі.

У процесі засвоєння знань необхідно виділити три рівні. Проаналізуємо за змістом кожний з них. На першому – відбувається повідомлення і запам'ятовування знань, на другому – їх застосування за відомим зразком і на останньому, вищому рівні, засвоєні теоретичні знання використовуються школярами в роботі з іншими учнями під час виконання різноманітних функцій спортивних активістів.

Необхідні учням знання пропонуємо узагальнити за такими розділами:

1. Вплив фізичних вправ на особистість учня;
2. Роль занять фізичними вправами в розвитку форм і функцій організму; техніка фізичних вправ і методика їх навчання;
3. Правила побудови і проведення комплексів вправ і занять загалом;
4. Загальні відомості про види спорту, поняття і терміни;
5. Знання, пов'язані з культурою поведінки в колективі, що розкривають морально-етичні аспекти фізкультурно-спортивної діяльності;
6. Знання, що поєднують фізичне виховання з іншими сферами діяльності учнів (навчання, праця, відпочинок тощо) і трансформовані в здоровий спосіб життя кожного школяра.

Водночас треба пам'ятати, що знання, як і весь процес фізичного виховання, повинні бути індивідуалізовані за обсягом і змістом, а їхнє засвоєння, повинно сприяти

постановці завдань, які мають значення особисто для кожного учня, і вирішення яких активізує його пізнавальну активність.

У практиці широко використовують різноманітні прийоми формування знань. Це – бесіди, коментування, супроводжуюче пояснення, опис, вказівки, розбори, обговорення тощо. Перед бесідами, як звичайно, вивчають рухові дії. виправлення помилок супроводжується вказівками, і це сприяє нагромадженню необхідної інформації в пам'яті дітей.

Правила самоконтролю запропоновано вивчати на декількох уроках оптимальними за обсягом дозами (необхідно залучати знання учнів з відповідних розділів шкільного курсу біології).

Теоретичну інформацію, де це можливо, бажано супроводжувати відповідними практичними прийомами. Повтор запропонованих для засвоєння прийоми самоконтролю розглядаємо як обов'язковий. У подібній ситуації є можливість провести експеримент щодо вивчення власного стану після певного навантаження.

Підсумковий контроль якості засвоєння знань доцільно здійснити в ході іспитів і заліків. Пропонуємо такі питання: „Гігієна спортивного одягу”, „Як зробити штучне дихання?”, „Як тримати власну вагу в нормі?”, „Основні правила самомасажу”, „Правила складання комплексу вправ для ранкової зарядки”, „Основні умови високого стрибка”, „Від чого залежить дальність стрибка з розбігу?” та інші.

Вагомим компонентом набуття визначеної системи знань сприяють міжпредметні зв'язки, їхня цінність полягає ще й у тому, що вони є вдалою основою для об'єднання дій усіх шкільних педагогів на користь масової фізичної культури. Тут ідеться не тільки про позакласну роботу, а й про уроки з усіх предметів.

Так, у школах та дитячих садках м. Чернівці стало доброю традицією регулярне проведення на уроках малювання й у години дозвілля конкурсів дитячого малюнка на теми: „Євро-2012”, „Мій улюблений вид спорту”, „Спорт і світ” та ін.

Рекомендуємо на уроках співів розучувати бадьорі спортивні пісні та марші, наповнені романтикою подорожей і спілкування з природою туристичні пісні, їхній психологічний вплив у плані активізації підлітків вищий, ніж у традиційних лекціях і закликах.

Цікаво до теми, що для вчителів фізики і математики спорт, рухи – справжній скарб: закони кінематики і балістики, геометрія мас тіла і його ланок, взаємодія зовнішніх і внутрішніх сил, просторові, часові та ритмічні характеристики рухів, на яких можна побудувати захоплюючі дослідження і розрахунки.

Діти та й самі вчителі зовсім у новому світлі відкриють для себе руховий апарат людини, закони управління рухами та багато іншого, шляхи технічного вдосконалення і встановлення спортивних рекордів.

Зміст шкільних програм з природознавства, біології, анатомії та фізіології людини зобов'язує співпрацювати з фізичною культурою, агітувати за її впровадження в повсякденне життя школярів.

ВИСНОВОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, методика формування знань ґрунтується на загально педагогічних положеннях та визначається специфікою предмета. У процесі фізичного виховання, повідомляючи теоретичну інформацію, пропонуємо керуватися такими вимогами: теоретичний матеріал повинен бути органічно пов'язаний зі змістом практичної діяльності, що зробить знання особливо значущими для учнів. Окремі теоретичні дані можуть подаватись у вигляді 2-3-хвилинних повідомлень на початку уроку; повідомлення

інформації методичного характеру можна супроводжувати записуванням, або роздатковим матеріалом. Методика повідомлення знань повинна передбачати реалізацію міжпредметних зв'язків, що дозволить краще зрозуміти причинно-наслідкову залежність між окремими компонентами техніки рухової дії та вплив фізичних вправ на організм. У подальшому вважаємо доцільним розглядати питання співпраці школи з батьками, спортивними школами в аспекті визначеної проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітично-статистичний збірник з фізичного виховання та спорту в навчальних закладах України (2005 р.): [Автори-упорядники: А.І. Ільченко, В.М. Єрмолова]. – К., 2006. – 82 с.
2. Васкан І. Фізичний розвиток учнів в залежності від способу життя / Васкан Іван // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за ред. проф. Єрмакова С.С. – Х.: ХДАД (ХХІІІ), 2006. – № 4. – с. 120-124.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Книга вчителя фізичної культури: Довідково-методичне видання / Упоряд. С.І. Операйло, А.І. Ільченко, В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова. – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 464 с.
4. Фадеев Б.Г. Целевые комплексные программы развития физической культуры и спорта в стране / Б.Г. Фадеев // Теория и практика физической культуры. – 1983. – № 11. – С. 6-8.
5. Цільова комплексна програма „Фізичне виховання – здоров'я нації” // Книга вчителя фізичної культури: Довідково-методичне видання / Упоряд. С.І. Операйло, А.І. Ільченко, В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова. – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 464 с.
6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Богдан Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
7. Шиян Б.М. Що потрібно для формування національної системи фізичного виховання школярів / Богдан Шиян // Фізичне виховання в школі. – 1997. – № 2. – С. 3-6.

УДК 796.5:005.934

ДЕЯКІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ТУРИСТСЬКО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зігунов В.М., ст.викладач, Зігунова І.С., ст.викладач, Омел'яненко О.М., студент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Стаття стосується питань безпеки туристсько-спортивних заходів, висвітлені можливі фактори небезпеки в туризмі та шляхи їх запобігання, розкрита сутність і функції пошуково-рятувальної служби України, а також приділено увагу підготовці фахівців з туризму до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: туристсько-спортивна діяльність, безпека, пошуково-рятувальна служба, фахівці з туризму.

Зигунов В.Н., Зигунова И.С., Омельяненко О.Н. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ БЕЗОПАСНОСТИ ТУРИСТСКО-СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ / Сумский государственный педагогический университет имени А.С. Макаренко, Украина.